

ועוד יש בארבעה מינין אלו ענין אחר, שהם דומים לאיברים שבאדם הקרים. שהאתרוג דומה ללב שהוא משכן השכל, לרמוז שיעבוד בוראו בשכלו. והלולב דומה לשדרה שהיא העיקר שבאדם, לרמוז שישירי כל גופו לעבודתו ברוך הוא. וההדס דומה לעינים, לרמוז שלא יתור אחר עיניו ביום שמחת לבו. והערבה דומה לשפתים, שבהן יגמור האדם כל מעשהו בדבור, לרמוז שישים רסן בפיו ויכוון דבריו, ויירא מהשם אף בעת השמחה.

4. שו"ת שבות יעקב חלק א סימן לו

ושמעתי שפה פראג בימי מוח"ז הגאון המפורסם מהר"ש זצ"ל בשנה אחת ע"י איזה מקרה הביאו אתרוגים המורכבים בסימני אלו והורה שלא לברך עליהם אך איזה תקיפי ואלמי ארץ היו רוצים להמרות פיו וצרפו אליהם בחלקקות שבפיהם הגאון בעל שפתי כהן שהיה בעת ההיא אורח נטע ללון פ"פ והורו להתיר לברך עליה בשעת הדחק ועיקר טעמו היה ע"פ הסוגיא דשה אפי' מקצת שה וה"ה גבי אתרוג נמי נימא הכי אבאמת כבר נסתר סברא זו בתשובת מהרמ"א סי' קל"ז וכ"כ ג"כ התוספ' פ' כיסוי דם דף פ"ח ד"ה ור' יהודה דאין להדמות הדרשות זו לזו בענין זה דלפעמים אמרין דוקא עד דאיכא כולו ובפרטות ביום הראשון דכתיב ולקחת' דבעינן לקיחה תמה) ומתקיפת' הכריחו את חזן הכנסת בב"ה הישנה והחדשה שיתחיל לברך בקול רם וכשרצה להתחיל עכבוהו מן השמים שנפל האתרוג מידו ונשבר העוקץ מתוכו ואח"כ באו כתבים מגלילות אלו ממדינת אשכנז ופולין ומערהרין שכל גאוני ארץ הורו ג"כ למעשה שלא לברך עליהם באותו שנה. והגאון בעל הש"כ נתחרט על הוראה זו קוד' מותו צוה לבנו בכתב ידו שיבקש מתחלה /מחילה/ מאת מוח"ז על ששגג בדבר זה ונבנו הוראה כתב ידו למו"ה זקני הגאון זצ"ל ותהי מנוחתם כבוד ובצל שדי יתלוננו ע"כ שמעתי. וכן הסכמת האחרונים הט"ז והמ"א בסי' תרמ"ח ותרמ"ט דאין לברך עליהם אפי' בשעת הדחק אפי' בשאר ימים וכ"ש ביום ראשון גם הב"ח בתשובתו שאלה קל"ה כתב בשם תשובת מהרפ"ד בעל הדרישה לסתור לדעת הב"ח שעלה בדעתו להתיר ולברך עליהם וסותר הוא כל דבריו ושאפי' בשעת הדחק יש לפקפק ושלא לברך ובסי' קל"ז חזר הב"ח וכתב בתשובה שמבטל דעתו נגד הר"פ ושאין לברך עליהם כשיש אחר אבל כשאין אחר אין ראוי למחות באותן שמברכין עליהם וכן נהגו בכל מקום לפי מה ששמעתי עכ"ל אבל באמת הסכמת כל האחרוני' גם ראשוני' שהעתיקתי וגם מעש' רב שאין לברך עליהם כלל וכדעת הרפ"ד אפי' כשאין אחר ובספק ברכה להקל שומעין מכל זה בדין האתרוג

5. שולחן ערוך הרב אורח חיים הלכות לולב סימן תרמח סעיף כב

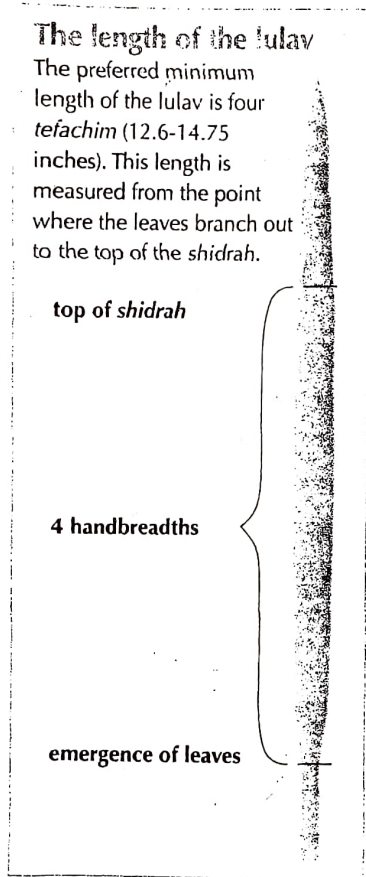
מכל מקום אפילו בחוטמו אין החזיזת פוסל אלא אם כן יש בו שתי אבעבועות לא פחות) שפחות מכן אין נקרא חזיזת) והוא שיהיו נראין לעין כשאוחזו בידו ולא שיהא צריך להשים עין עיונו עליהם עד שיראם וכן כל שינוי מראה אינו פוסל אלא אם כן נראה לרוב בני אדם בהשקפה ראשונה:

6. צ"ח מסכת פסחים דף קטז עמוד ב

והואיל וחביבא מצוה בשעתה ובליילה זו צריכין לאכול כזית מצה וכן מרור ולשתות מן ארבע כוסות רביעית של תורה, צריך אני לברר שיעור הכזית ושיעור הרביעית מה שעולה לדעתי שנתברר לי במופת שהוא שלא כדברי הש"ע, כי באמת מבואר בש"ע סימן תפ"ז ששיעור כזית הוא חצי ביצה. ואמנם לפי שנתברר לי עפ"י מדידה שהביצות המצויות עתה בימינו, הנה הביצה שלימה שבזמנינו הוא רק חצי ביצה מביצים שבהם שיעורי התורה. והמופת הזה כי שיעור חלה הוא מ"ג ביצים וחומש, והתירו"ט מדד שהוא פינט מדה ישנה שמצאתי כאן בבואי לפראג, ואני מדדתי ומצאתי שהוא פחות מפינט, ושוב עשיתי כלי המחזיק שבע אגודלים פחות ב' תשיעית באורך ורוחב ורום מרובע שהוא שיעור חלה המפורש בש"ע בי"ד סימן שכ"ד, והוא על פי חשבון של שיעור מקוה, והכלי זה מחזיק מעט יותר משמנה זיידלך שהוא שני פינט, ואם כן שני שיעורי חלה מכחישים זה את זה, ושניהם הלכה למשה מסיני, כי שיעור מ"ג ביצים וחומש הוא הלכה למשה מסיני, וכן שיעור מקוה הוא הלכה למשה מסיני, ועל כרחך שנשתנה בזמנינו, או שהאגודלים נתגדלו והמה גדולים יותר מהאגודלים שהיו בימי התנאים, או שהביצים נתקטנו והמה בזמנינו קטנים ממה שהיו בימי התנאים. וידוע שהדורות הולכים ומתמעטים ואי אפשר שאגודל שלנו גדול יותר מאגודלים שהיו בימי חכמי ש"ס. ועל כרחך הביצים בזמנינו נתמעטו. ולכן אני מזהיר שעל פינט קמח יקח החלה בלי ברכה, כי לא באתי להקל על שיעורא של התירו"ט, אבל ברכה לא יברכו עד שיהיה שני פינט קמח

מחוקים ומעט יותר. וכיון שנתברר שהביצים שלנו נתקטנו על מחציתם, אם כן שיעור זית שהוא חצי ביצה הוא כביצה שלנו. וכזה אשער באכילת מצה ומרור בכל שיעורי התורה.

7. זי מיניס Handbook עמ' 67

8. פסקי תשובות ס"ס תרמה

לולב שראש התיומת כפוף (קנעפי"ל)
 יד. סעי' ט', שו"ע: עליו כפופים בראשו כמו שדרך להיות בהרכה לולבים כשר. הוא מה שקורין בימינו קנעפי"ל, ובמ"ב (סק"מ) שהרא"ש ז"ל כתב אוהב אני יותר לצאת בו (כלולב עם קנעפיל) שאין העלין נחלקים ותיומתו קיימת, ולהלן (סקמ"ב) מביא המ"ב בשם הר"ן והריטב"א המחמירים בזה ומסיים שהמנהג להקל כהשו"ע, ולכתחילה ראוי להדר ולחשוש לדעת הר"ן והריטב"א שלא⁴⁹ יהיה ראש הלולב כפוף אפילו כלשהו הנראה לעין.

49. עיין בכורי סקב"ד וחיים

וברכה אות קכ"ה, ומאידך יש שהיררו לקחת בדווקא לולב עם קנעפיל וכדברי הרא"ש ובאורחות רבנו ח"ב עמ' רל"א שהחז"א והגר"י זצ"ל היו לוקחים ב' לולבים אחד רגיל ואחד כהרא"ש וברכו על הרגיל ואח"כ נענעו גם בשני כדי לצאת שיטת הרא"ש שאמר אוהב אני זכר.

Caution when binding the hadas!

Hadassim and aravos are usually bound to the lulav by means of a holder made of woven lulav leaves with one central hole for the lulav and small compartments into which the hadassim and aravos are inserted. When the hadassim are inserted into their compartment, leaves are often torn off. It would be a pity for a person to expend time and effort in finding a fully triple-leaved hadas only to ruin that ideal hadas himself by causing leaves to fall off. To avoid this problem, one should insert the hadassim (as well as the aravos) into their compartment slowly and carefully, pressing down on the edge of the compartment to widen the hole. In this manner the hadassim can be inserted without any leaves falling off. (If the top three handbreadths of the lulav are bound together...

Handbook p. 82 .9

(3)

holder and are triple-leaved, there is no need to be concerned about the lower leaves falling off.)

It should be noted that although there is no obligation to use a holder, it helps to prevent problems caused by handling, and such holders are used by many leading rabbinic authorities.

10. מנחת אשר שמות כה"ב

ב' דינים בהידור מצוה

והנראה כזה דהידור מצוה של ציצין המעכבין אינו כלל הידור מצוה בחפצא דמצוה לפותה ולנאותה, אלא הידור במעשה המצוה, דיש ב' גדרים בהידור מצוה, א' בחפצא דמצוה, ב' במעשה המצוה ושלמות ענינה.

ומצינו גדר זה דהידור במעשה המצוה בששה מקורות. א' בתוס' ברכות כ"א ע"ב דאף שיוצא יד"ח בתפלה ע"י שמיעה דשומע כעונה, מ"מ כשעונה ממש "איכא הידור מצוה טפ"י" (ובסוכה ל"ח ע"א כתבו דעניייה הוי מצוה מן המובחר), ולמדים אנו מזה דאף שיכול לצאת יד"ח בשמיעה, מ"מ יש גדר הידור מצוה בקיום המצוה באופן המושלם ומפשטות מצות התורה, ואף ששומע כעונה הוא אף לכתחלה ולא דין דיעבד, מ"מ יש הידור מצוה בקיום המצוה בפועל ע"י ענייה ממש (ב' ברש"י ורשב"ם ר"פ ערכי פסחים מבואר דהא דאסור לאכול מצה בע"פ הוא כדי שיאכל כלילה לתיאבון "משום הידור מצוה", ג' בפרק במה מדליקין (גמ' כ"ב ע"ב) מצינו שהמהדרין מדליקין נר לכל אחד ואחד, והיינו דאף שיוצא ע"י נר איש וביתו מ"מ יש הידור בעשיית המצוה בעצמו. וכל אלה הם הידור מצוה במעשה המצוה ולא בחפצא דמצוה, אמנם בכל הנ"ל מצינו רק לשון "הידור מצוה" בשלימות המעשה ויש מקום לטעון דאין זה אלא לשון מושאל, אך בג' מקומות

וביפוד גדר זה נראה דעיקר גדר הידור מצוה אינו בחפצא בלבד, אלא גם באדם המתהדר ומתנאה בקיום המצוה והידורה כמ"ש רש"י ביומא ע' ע"א "להראות נוי של ספר תורה ותפארת בעליה שטרח להתנאות במצוה שנאמר זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצוות וכו'", ועיין במדרש הגדול בשלח עה"פ זה אלי ואנוהו "היה נאה במצוות שהוא נוי להאדם שמהדר במצוות".

11. שמן הטוב מועדים

אתרוג דומה ל"ב

איתא במדרש (ויק"ר ל, י"א) דהד' מינים מרמזים על ד' מיני בני ישראל כידוע מהאתרוג שיש בו טעם וריח עד הערכה שאין בו לא טעם ולא ריח ואיתא עוד שם דהד' מינים מרמזים כמו"כ לאברי האדם עצמו דאתרוג דומה לל"ב, ולולב דומה לשררה והדסים דומה לעינים, וערבה דומה לשפתיים. וראשית יש להשוות את שתי המדרשים ללמד שגם בכל אדם עצמו, העולם קטן, יש בו ג"כ הד' חילוקים שלעיל דהיינו דיש בהם טעם וריח עד שאין בו טעם וריח ומ"מ הוי חלק מהאדם עצמו ומתאחד עם שאר אברי האדם וק"ל, אבל קצ"ע אם אמנם הושוו הד' מינים לאברי האדם הכל מוכן חוץ מההדסים דאם דומים לעינים למה צריך ג' הלא אין לו לאדם אלא שני עינים וכן צריך להבין למה צריך משולשים, ואף דיש לומר בפשיטות דהעין השלישי הוא עין ההבנה שבתוך שכל האדם שלא ישוחד מהחיצוניות הנראה לעינים כעין שנאמר וירא כלשון הסתכלות וגם

1
אבל יותר נראה לומר דהג' הדסים מתכוונים לראי' שכולל עבר, הוה, ועתיד דהלא נכלל בראיית העינים דמבלי הסתכלות על מסורה של העבר, וגם להבטיח את העתידות א"א להבין ולראות כראוי את ההוה ועל זה כבר נזהרנו במשנה הסתכל בג' דברים ואין אתה בא לידי עבירה מאין באת (עבר) ולאן את הולך (כל רגע ורגע מתקרב הוה) ולפני מי אתה עתיד ליתן די וחשבון (עתיד) והסתכלות כזה הוי' ראי' משולשת הכולל כל

הקומה כולה, ואולי בדרך אפשר י"ל דמה שהיו קוראין לפני הכה"ג כליל יוה"כ דברי הימים (עבר) ועזרא (הוה) ואיוב (עתידות של ואם לא תשמעו ח"ו) כדי לעוררו על חיובו בעבודתה יום לכפר על בני".

11 ועפ"ז י"ל גם מה שאיתא במדרש דהר' מינים יש להם רמו לז' רועים, דהרסים לרמו על ג' אבות אברהם, יצחק, ויעקב, שני ערכות רומז למשה ואהרן, לולב רומז ליוסף ואתרוג לדוד מלכא משיחא והנה המעיין בספר פחד יצחק של מרן הגאון ר' יצחק הוטנר זצלה"ה יבין דהא דאין קוראין לאבות אלא לג' מ"מ מיוחדת היא דרגת האהבות של כל אחד, דבאברהם מתבטא אבהותו בזה שהוא תחלה לגרים, ואבהותו של יצחק נתיחד בזה שהוא הראשון שנימול לשמונה, ואבהותו של יעקב מצטיין בזה שמטתו שלימה וזה מבטיח שלא ידח ממנו נדח ובסגנון המקסים של גאון דורנו בהלכות דעות הוא, דאברהם דער ערשטער געווארנער, יצחק דער ערשטער געבארנער, יעקב דער ערשטער פארפאלנער, (עיי"ש שביאר למה שלא מצאנו שנשתנה שמו של יצחק בשעה שנשתנו שמות אברהם ויעקב למעליותא).

21 ולפי דרכנו י"ל ג"כ דקדושת אברהם העושה נפשות לר' ולתורתו, והוא אב לגרים בהוה, וקדושת יצחק מלידה על העבר, וקדושת יעקב שע"י שמטתו שלימה אי אפשר להתפרד מקשר משפחתית לעם ישראל באיזה אופן שיהי' והכי גרוע נעשה ישראל מומר זה מבטיח שנצח ישראל לא ישקר ולא ידח ממנו לעולם נדח בעתידות, וממילא מובן דצריך ג' הדסים ביחד ושיהא משולשים לג' מיני הסתכלות לכל אחד מזרע אברהם יצחק ויעקב.